

ПРИЈАВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Име и презиме кандидата: Исидора Белић Контакт адреса: Крилова 1, Нови Сад Број телефона: 0638936695 Број индекса: 401007/2020
2. Предлог наслова докторске дисертације (на српском и енглеском језику): Имаголошка истраживања српске, хрватске и македонске књижевности: садашње стање и перспективе Imagological Research of Serbian, Croatian, and Macedonian Literature: Current State and Perspectives
3. Научна област: Наука о књижевности Ужа научна област којој припада тема дисертације: Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности
4. Предлог ментора Име и презиме: Жељко Милановић Институција у којој је запослен: Филозофски факултет, Нови Сад Звање: редовни професор Ужа научна област за коју је наставник односно научни радник изабран у звање: Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности Датум избора у звање: 13.7.2023. године
5. Образложење теме докторске дисертације (до 10000 карактера куцаног текста са размацама): Имагологија је интердисциплинарна научна област која је настала у оквиру компаративне књижевности и бави се проучавањем представа о Другом у књижевности, као и сликама које једна култура има како о другим културама, тако и о себи самој. Иако је термин уведен тек шездесетих година XX века, корени ове области сежу дубоко у европску традицију компаративне књижевности. Развој имагологије је уско повезан са француском научном школом, нарочито са радовима Жан-Мари Кареа и Хуга Дизеринка, који су поставили темеље анализе националних стереотипа и културних репрезентација, започињући систематска истраживања о томе како се странци представљају у књижевности, уз указивање на важност деконструкције етничких стереотипа и наративних образаца који обликују националне карактеристике. Кључна методолошка парадигма у имагологији је истраживање етнотипа – унапред формираних слика и представа о националним карактерима које књижевност обликује. Холандски истраживач Јуп Лерсен значајно је допринео развоју ове области увођењем концепта троструког приступа у анализи етнотипа: интертекстуалног, контекстуалног и текстуалног. Ова методологија омогућава систематичну анализу етничких и културних стереотипа у књижевности, нарочито у контексту односа између западноевропских и источних култура, чиме даје важан допринос разумевању културних разлика. Поред етничких и националних аспеката, појам Другог у имагологији је данас значајно проширен, укључујући културне, политичке, економске, географске, родне и сексуалне димензије, чиме се имаголошка истраживања прилагођавају сложеним друштвеним и идентитетским категоријама савременог света.

5.1. Дефинисање и опис предмета (проблема) истраживања са прегледом владајућих ставова и схватања у литератури у подручју истраживања и позивањем на литературу која је консултована:

У Србији и региону, имагологија је релативно нова област, али је последњих деценија објављено више значајних зборника и радова који истражују представе о Другом у домаћој и регионалној књижевности. Зборник *Увод у имагологију*, који су приредили Ивана Живанчевић Секеруш и Павле Секеруш, представља преглед теоријских приступа имагологији у Европи и анализу слика Другог у српској књижевности, што га чини једним од најрелевантнијих дела у овој области у Србији. Аутори критички приступају представама етничких стереотипа, указујући на ризик од есенцијализације Другог, те наглашавају значај савременог имаголошког приступа, који подразумева деконструисање наративних представа о Другом у књижевним делима, третирајући стереотипе као културне конструкције које се могу подвргнути критичкој анализи.

У Хрватској, зборник *Како видимо стране земље*, који су приредили Давор Дукић, Зринка Блажевић, Лахорка Плејић Поје и Ивана Брковић, представља темељни рад који се фокусира на хрватске репрезентације суседних култура у ширем европском контексту. Овај зборник отвара нови простор за истраживање културних образаца и њиховог утицаја на формирање националног идентитета, чиме доприноси и бољем разумевању међукултурних односа у региону.

Имаголошка истраживања у Северној Македонији су у фази развоја, али македонска академска заједница постепено усваја имаголошке методе и интегрише их у академске курикулуме, чиме подстиче компаративни приступ у проучавању културних стереотипа и њиховог утицаја на формирање културног и националног идентитета. Истраживања су углавном усмерена на приказе суседних балканских народа и представе Запада у македонској књижевности. У овом контексту, значајни су радови истраживача као што су Александар Прокопиев, Анастасија Ђурчинова и Соња Стојменска-Елзесер.

Имагологија у Србији, Хрватској и Северној Македонији развијала се под снажним утицајем западноевропских и француских теоријских приступа, али је еволуирала у складу са специфичностима културног контекста сваке од земаља. Сличности у имаголошким истраживањима у овим земљама огледају се у теоријском усмерењу ка проучавању националних стереотипа и међукултурних односа, док се разлике манифестују кроз историјска искуства и јединствене културне интеракције карактеристичне за сваку земљу.

5.2. Образложење о потребама научног истраживања:

Потреба за имаголошким истраживањем у балканским земљама произилази из изазова који стоје пред овим земљама у процесу изградње и одржавања међукултурног разумевања, посебно у савременом контексту глобализације и европских интеграција. Стереотипи који су укоренењени у културним текстовима често утичу на друштвене односе и доприносе стварању предрасуда. Стога је потребно критички испитати ове наративе како би се допринело изградњи толерантнијег друштва.

Додатно, истраживање имагологије у књижевности омогућава дубљи увид у динамику изградње националних идентитета и показује како књижевни текстови обликују слике Другог кроз специфичне историјске и социјалне околности. У Србији, Хрватској и Северној Македонији, ове представе су снажно повезане са националним идентитетом и са начином на који се властита култура позиционира у односу на суседе и друге европске народе. Стога

имагологија не само да обогаћује разумевање културног наслеђа, већ доприноси и унапређењу регионалног дијалога и међусобног разумевања.

С обзиром на недостатак критичких студија које истражују имаголошке концепте у књижевности ових земаља, научно истраживање у овој области постаје неопходно како би се успоставио свеобухватан и систематичан приступ проучавању етничких и националних слика. Ово истраживање може послужити као основа за даља компаративна истраживања, али и за примену имаголошких метода у другим дисциплинама, као што су историја, студије културе и политичке наука.

Имагологија има потенцијал да подстакне критичку свест о значају културних стереотипа и да укаже на могуће путеве за њихово превазилажење. Стога је потреба за научним истраживањем у овој области утемељена у њеном потенцијалу да допринесе и академском и друштвеном разумевању културних релација на Балкану.

5.3. Циљ истраживања са нагласком на резултате који се очекују:

Циљ овог истраживања је да, кроз анализу репрезентативних примера из српске, хрватске и македонске књижевности, укаже на специфичности имаголошког приступа и испита на који начин имагологија функционише као теоријско и методолошко полазиште у проучавању књижевних представа о Другом. Анализом значајних радова објављених у XXI веку настоји се пружити јасан увид у начине на које савремена књижевна теорија користи имаголошке методе за разумевање културних и етничких слика. Посебан фокус биће на разликовању имаголошког приступа од других приступа, попут „имагологије“ која, према истраживањима Жељка Милановића, остаје на нивоу описа слика, без дубљег теоријског и критичког ослонца.

Очекује се да ће ово истраживање допринети развоју научног разумевања имагологије као дисциплине и омогућити дубље разумевање динамике формирања културних и националних стереотипа у балканској књижевности. Резултати истраживања ће послужити као основа за будућа проучавања која ће анализирати представе Другог у различитим културним и историјским контекстима, чиме ће допринети не само унапређењу компаративне и књижевне науке, већ и подстицању интеркултурног разумевања и дијалога на Балкану.

5.4. Могућност примене очекиваних резултата:

Очекивани резултати овог истраживања могу имати широку примену на више нивоа. На научном нивоу, они ће допринети теоријском развоју и обогаћивању имагологије као дисциплине, као и унапређењу методолошког оквира за проучавање слика Другог у књижевности. У примени на балкански контекст, резултати овог рада могу отворити пут за нова компаративна истраживања која би се бавила анализом представљања суседних народа и култура, чиме ће се омогућити дубље разумевање комплексних културних релација у региону.

На академском нивоу, студија има потенцијал да подстакне укључивање имаголошких студија у курикулуме на факултетима у Србији, Хрватској и Северној Македонији. Увођење имагологије као методолошког приступа у оквиру компаративне књижевности и књижевне теорије пружило би студентима алате за критичко сагледавање културних стереотипа и представе Другог, чиме би се значајно унапредило њихово разумевање културне и етничке динамике у књижевним текстовима. Ова студија такође може послужити као основа за иницијативе које би омогућиле превођење кључних имаголошких

текстова који су тренутно недоступни на српском и другим језицима у региону, чиме би се ова научна област учинила приступачнијом широј академској заједници.

На друштвеном нивоу, примена имаголошких метода и сазнања која произилазе из овог истраживања може допринети развоју интеркултурне толеранције и превазилажењу стереотипа у међународним односима на Балкану, бољем разумевању културних представа и изградњи толерантних и пријатељских односа међу народима региона.

6. Програми истраживања (фазе) и оријентациони садржај докторске дисертације са кратким описом поглавља:

Истраживање је организовано у пет главних поглавља, структурираних тако да пружају свеобухватан преглед теоријских основа, методолошког оквира и примењене анализе имаголошких аспеката у српској, хрватској и македонској књижевности..

Поглавље 1: Увод у имагологију и њен историјски развој

Уводно поглавље представља историјски преглед развоја дисциплине, од почетака у француској компаративној књижевности до савременог развоја. Дефинисани су основни појмови попут етнотипа, ауто- и хетерослика, а дат је и преглед значајних истраживача у овој области, укључујући Жана-Мари Кареа, Хуга Дизеринка и Јупа Лерсена. Посебан акценат стављен је на потребу очувања поетичких корена имагологије, чиме се дисциплина одржава релевантном за проучавање књижевних дела без обзира на ризик преласка у друштвено-политичке концепте у савременом глобалном контексту.

Поглавље 2: Имагологија у Србији, Хрватској и Северној Македонији

Наредно поглавље анализира развој и методолошке приступе имагологији у Србији, Хрватској и Северној Македонији, са посебним освртом на радове објављене у XXI веку. Истражује се како имагологија функционише као теоријски и методолошки оквир за анализу слика Другог у књижевности, уз напомену да у појединим истраживањима имагологија није експлицитно присутна, већ се књижевни радови само ослањају на имаголошке принципе, што неретко доводи до есенцијализације и стереотипизације етничких група.

Поглавље 3: Методолошки оквир и приступ анализи имаголошких студија

Треће поглавље објашњава методолошки оквир примењен у истраживању, са акцентом на интертекстуални, контекстуални и текстуални приступ, који је развио Јуп Лерсен. Поменути методолошки принципи омогућавају свеобухватну анализу етничких и културних стереотипа у књижевности, а примењени су на одабране текстове из српске, хрватске и македонске књижевности.

Поглавље 4: Анализа репрезентативних примера из српске, хрватске и македонске књижевности

У овом поглављу биће представљена анализа одабраних књижевних дела у којима се користи имагологија као методолошко полазиште. Одабрани примери омогућавају анализу начина на који се етнички и културни стереотипи конструктивно користе у књижевним делима. Посебан фокус је стављен на деконструкцију културних представа у књижевности, како би се показало на који начин имагологија може критички приступити овим сликама.

Поглавље 5: Закључак и препоруке за будућа истраживања

Закључно поглавље обухвата синтезу резултата истраживања и предлоге за будући развој имаголошких студија у региону. Истиче се потреба за увођењем имагологије у универзитетску наставу књижевности, значај превођења кључних имаголошких текстова и организовања тематских зборника. Будући да имагологија има кључну улогу у деконструкцији стереотипа, промоцији интеркултурног дијалога и подстицању толеранције, компаративно проучавање имаголошких аспеката у српској, хрватској и македонској књижевности доприноси ширењу критичке свести о културним стереотипима и важности њиховог превазилажења.

7. Методе које ће бити примењене:

Методологија овог истраживања ослања се на три основна приступа који су од кључног значаја у имаголошким студијама: интертекстуални, контекстуални и текстуални приступ. Ови методолошки оквири, инспирисани теоријским радом Јупа Лерсена, омогућавају свеобухватну анализу културних и националних слика у књижевности и пружају дубок увид у представе Другог у балканском књижевном контексту.

Комбиновањем ових метода, истраживање ће омогућити свеобухватан преглед имаголошких аспеката у одабраним књижевним делима. Примењени приступи пружају дубље разумевање културних и етничких разлика и доприносе комплекснијој интерпретацији појмова Другог у балканском књижевном контексту.

8. Начин избора, величина и конструкција узорка:

Рад на изради докторске дисертације прилагођен је стандардној методологији истраживања из области науке о књижевности. Статистичка анализа није потребна.

9. Место експерименталног истраживања:

Није релевантно за предложену тему. Истраживање се обавља у јавним библиотекама.

10. Литература и друга грађа која ће се користити (од 10 до 25 библиографских јединица):

1. Beller, Manfred & Leerssen, Joep, прир. (2007). *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters – A Critical Survey*. New York: Rodopi.
2. Blažević, Zrinka. (2010). Imagologija u hrvatskoj komparatistici. *Fluminensia*, br. 2, 45–56.
3. Dyserinck, H. (n.d.). Imagology and the Problem of Ethnic Identity. Preuzeto sa: www.intercultural-studies.org/ICSI/Dyserinck.shtml (12.2.2006).
4. Dukić, Davor. (2013). Nacionalni identitet i stereotipi u hrvatskoj književnosti. *Književna smotra*, br. 3, 12–20.
5. Foucault, Michel. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. New York: Pantheon.
6. Ivon, Katarina. (2008). Suvremena strujanja u komparatistici. *Magistra Iadertina*, 3, 39–56.
7. Ivon, Katarina. (2009). Imagološki pristup u komparativnoj književnosti. *Magistra Iadertina*, 4, 19–30.
8. Konstantinović, Z. (1986). Od imagologije do istraživanja mentaliteta. O jednom značajnom kretanju u savremenoj metodološkoj misli. *Umjetnost riječi*, br. 2, 137–142.
9. Leerssen, Joep. (2007). *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters*. Amsterdam: Rodopi.
10. Said, Edvard. (2008). *Orijentalizam*. Beograd: Biblioteka XX vek.
11. Todorov, Cvetan. (1994). *Mi i drugi. Francuska misao o ljudskoj raznolikosti*. Beograd: Biblioteka XX vek.
12. Velek, R. (1966). *Kritički pojmovi*. Beograd: Vuk Karadžić.

13. Wellek, René. (1953). The Concept of Comparative Literature. *Yearbook of Comparative and General Literature*, 2, 1–5.
14. Gvozden, Vladimir. (2001). Polazišta i ciljevi imagološkog proučavanja književnosti. *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik*, knj. 49, sv. 1-2, 211-224.
15. Živančević Sekeruš, I. i Sekeruš, P. (ured.). (2022). *Uvod u imagologiju. Analiza govora o Drugom: od esencijalizacije do dekonstrukcije*. Novi Sad: filozofski fakultet Novi Sad.
16. Dukić Davor et al. (2009). *Kako vidimo strane zemlje. Uvod u imagologiju*. Zagreb: Srednja Europa.
17. Kalajdžiev, Goran. (2019). *Slikata na drugiot vo makedonskata kniževnost*. Skoplje: Makedonska akademija nauka i umetnosti.
18. Kovač, Zvonko. (2007). *Interkulturalna germanistika i hrvatska književnost*. Zagreb: Liber.
19. Kovačević, Dragan. (2016). *Hrvatski identitet i drugost u književnosti*. Zagreb: Materijal.
20. Milanović, Ž. (2009). *Stvaralaštvo Dragutina J. Ilića. Od slika o drugome ka poetici*. Beograd: Službeni glasnik.
21. Milanović, Ž. (2012). *Dva pisca i Drugi*. Beograd: Službeni glasnik.
22. Milanović, Ž. Granice imagologije. *Pravo & društvo: časopis za pravnu i političku kulturu*, god. 3, br. 3/4. 89-98.
23. Micić, Milan. (2012). *Balkan i predstave Zapada u književnosti 20. veka*. Novi Sad: Akademska knjiga.
24. Mojsova-Čepiševska, Vesna. (2020). Kulturne reprezentacije i identitet u makedonskoj književnosti. *Makedonski pregled*, br. 4. 53–67.
25. Naumoski, Aleksandar. (2018). *Predstave Balkana u makedonskoj književnosti*. Skoplje: Filološki fakultet.

ПОТПИС КАНДИДАТА:

НАПОМЕНА:

Поред пријаве теме докторске дисертације, кандидат прилаже:

1. Биографију са тежиштем на ток образовања и усавршавања;
2. Библиографију научних и стручних радова као и саме радове;
3. Личне податке за службену евиденцију Образац бр. 2;
4. Сагласност ментора Образац бр. 3;
5. Оверену фотокопију дипломе о стеченом академском звању магистра наука (за кандидате који пријављују израду докторске дисертације на основу претходно стеченог академског назива магистар наука).
6. Потврду факултета о положеним испитима и испуњеним другим обавезама и научним истраживањима уколико су студијским програмом докторских студија утврђена као услов за пријаву докторске дисертације.

Уколико се докторска дисертација пријављује на језику националне мањине или страном језику, образац се попуњава двојезично (и на српском језику) у складу са Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду.